

lenkezik; a jelentéstani magyarázat, mint látjuk, nagyon jól összeillik a *csákóról* adott alaktani magyarázattal. Nyugodtan megfogalmazhatnám tehát már az eredményt összefoglaló végső részt, de, — hogy még elfogadhatóbbá tegyem a *csákó*-nak imént adott magyarázatát, utalok a *balog* szóra.

E szó ugyanis nemesak azt jelenti, hogy ‚link, linkisch‘, hanem: ‚böse, bösartig‘ és még: (ein ochs) mit unregelmässigem Hörnern (EtSz.). Azt látjuk tehát, hogy amint a *bal* szónak *-g* kicsinyítőképzős származéka a tehén, vagy ökör szarvának bizonyos formáját jelenti, éppen úgy szolgálhat a *csá!* (= balra) szónak *-kó* kicsinyítőképzős származéka ökör, vagy tehén bizonyos szarvállásának a jelölésére.

Kimondhatjuk tehát, hogy a *csákó* magyar eredetű szó, a magyar állattenyésztés, pásztorkodás nyelvében keletkezett és nem más, mint a *csá!* hangutánzó állatterelő szónak *-kó* kicsinyítőképzős származéka; eredeti jelentése csakugyan ‚szétálló s kissé fölfelé görbült szarvú (ökör v. tehén)‘ s ebből fejlődött a többi.

Igazuk van tehát a külföldi szótáríróknak, mikor azt írják a *csákó* címszó mellé, hogy magyar eredetű.

Akik e szó eredetével eddig foglalkoztak (vö. EtSz.), azok idegen nyelvből vett kölcsönzésnek próbálták magyarázni, mert a rokon nyelvekből nem tudták, nem is tudhatták megérteni; azt meg elmulasztották, hogy a magyar nyelv külön életében tüzetesen kutatták volna eredetét. *Nyíri Antal.*

NÉPNYELV, NÉPHAGYOMÁNY.

Nyíri, rétközi nóták. II.

1. Erdő, erdő, erdő, de szép kerek erdő,
Páva is van abba tizenkettő,
Aranyos a páva tolla, csipkés a babám szoknyája,
Mér nincs minden jányomnak igazi babája.

(Kovács Margit, 17 éves, Nyírmadán.)

2. Szombaton estiére vótam vízér a kútra,
Letettem a vedremet az útra,
Arra ment a vármegye hajdúja,
Belenézett, kijukatt a vedremnek az ajja.

(Fice Jánosné, 43 éves, Nyírmadán.)

3. Városi kutyák ugatnak,
Talán meg is harapnak,
Ne féjj barna kisjány, nem hagylak,
Subám alá takarlak.

Sásat eszik az ökröm,
Ha jó' lakik, bekötöm,
Aztán elmegyek a babámhoz,
Tudom, elvár magához.

(Torma József, 25 éves, Kisvárdán.)

4. De szeretnék csillag lenni az égen,
Kis-ajakot végigsütni erősen,
Meglátnám, hogy ki sétál a faluba,
Kivel beszél a babám a kapuba.

(Hasulló István, 18 éves, Ajakon.)

5. Nem jaó csillag lett vóna én belőlem,
Nem sokáig ragyogtam vón az égen,
Este, mikor legjobban kén ragyogni,
Akkor megyek a babámhoz mulatni.

(Hasulló István, Ajakon.)

6. Az ajaki biraó kapujába
Lehullott az ágácfa virága,
Felszedné azt a sok édesanya,
Csak a fija ne vóna katona.

(Hasulló István.)

7. Már Nyírvaján kidobolta a biraó,
Rózsafává tüzel a szógabiraó,
Fogok én is rózsafává tüzelni,
Ki elhagyott, fog igazám szeretni.

Leveles a bakti erdő, leveles,
Kinek nincsen szeretője, ott keres,
Nékem sincsen, odamegyek keresni,
Vagy szólkére, vagy barnára szert tenni.

(Vince József, 20 éves, Nyírmadán.)

8. Udvarom, udvarom, kerek kis udvarom,
Nem sepri mán többet az én gyöngye karom,
Udvarom közepén egy arany almafa,
Alája megkötve piros pej paripa.

Fel van az nyergelve, fel is kantározva,
 Még ma az rózsámhoz elnyargalok rajta.
 Két út van előttem, mejiken indujjak,
 Kettő a szeretóm, mejiktül búcsúzzak,
 Ha egyiktül búcsúzó, a másik haragszik,
 Így hát az én szívem soha meg nem nyugszik.

(Csorba János, 83 éves, Balsán.)

Közli: *Ortutay Gyula.*

NÉPI FOGLALKOZÁSOK, NÉPSZOKÁSOK.

A cégér, cégérszentelés.

Kevesen vannak már Hódmezővásárhelyen, akik ismerik a cégért, olyan öreg ember meg alig akad egy-kettő, aki látta volna, vagy hallomásból tudná, hogy a cégért kitűzése alkal-mával ünnepélyesen fel is szentelték.

A korcsmák ismertető jelvénye félszázaddal ezelőtt a cé-gér volt. A cégér az épület végén kidugott rúdon csüngő, hosz-zú forgács-csomó, mit a szél himbált. A gyaluforgács és a ki-méert bor közötti összefüggést mai ember nem érti, nem értheti, nagyidejű emberek azonban még tudják, hogy fiatalkorukban borosüveg lógott a rúdon, melyet forgácsszalagok vettek körül. Idővel, még a 70-es években is, a boros üveget ugyanolyan ala-kú, esztergált faváz helyettesítette. Aztán elmaradt a faváz is, a díszül alkalmazott forgács pedig csomóvá vastagodott és így a címer egy része képezte a jelvényt az egész helyett. A cégért asztalosok készítették; görcsnélküli síma szalú fenyőfából gya-lulták a hosszú forgácsokat és a felső részén, ahol régen a közte levő borosüveg formája kívánta, vagyis a nyakánál, összekö-tötték piros pántlikával. Körülkötötték a derekánál is, hogy széjjel ne álljon. Úgy nézett ki, mint egy nagy bojt. Legfelül, az összekötött forgács tetejére kerekre vágott kis deszkát alkal-maztak, hogy az eső bele ne folyjék. Míg az üvegalakú favázt használták, abban kampó volt, annál fogva akasztották a rúd-ról csüngő sas-ba. Sokan tartják, hogy vörösfenyő bodor for-gácsából csinálták a tartós cégért, mely esőnek, hónap jobban ellenállott, de ilyen kevés lehetett, már csak azért is, mert ha-mar és könnyen tört. A nép hite szerint szűz lány koporsójából gyalult forgácsot használtak cégérnek. Azt is mondja a nép, hogy a cégér hosszú forgácsa a lányok hosszú haját ábrázolja,